

СОВЕТ УЗБЕКИСТОНИ

ГАЗЕТА
1918 йил
21 июндан
чиқа бошлаган

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ,
ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

№ 197 (20. 764)

1990 йил 30 август, пайшанба

Баҳоси 3 тийин.

Жумҳуриятимизда: янгиликлар, воқеалар, шарҳлар

ПАХТАЗОР ЧОРЛАЙДИ

Озоил МАВЛОНОВ — Пахтачи ноҳиясидаги «Пахтакор» жамоа хўжалиги механизатори. Мана 30 йилдирки, ана шу касбада ишлаб келаётган. Иштихонлигидан Очил БОБОБЕКОВ эса бор-йўғи 10 йилдан бери трактор рулини бошқаради. Иккала дала гвардиячиси учун муштарак томон — уларнинг касбига ихлоси ва фидойилигидир. Пулат от суворийлари яқинда вилоят механизаторларининг кенгашида танишиб олишди ва пахта ҳосилини техника воситасида йиғиб-териб олиш хусусида ўзаро фикр алмашдилар. Қўйида ҳамкасбларнинг бир-бирларига қаратилган самимий мулоҳазаларини эътиборингизга ҳавола этамиз.

ДЕХҚОНЧИЛИК ХАБАРЛАРИ

ТЎРТҚУЛДА ПАХТА
ТЕРИМИ БОШЛАНДИ

Тўртқул районидagi «Победа» колхозининг С. Раҳимов, С. Собуров, К. Бекбаев бошлиқ оилавий эвонлар пахтани саралаб теришга киришдилар.

Пахта ўтган йилга нисбатан бир ҳафта олдин етилди, лекин шунга қарамай, бу ерда теримга пухта тайёргарлик кўришга улгуришди.

Авал бўлганидек, асосан «зангори кемаларни» ишга солашди. — дейди колхоз бошқарувининг раиси С. Искандаров. — Яқин кунларда ерининг ўзидан туриб, гўзалар баргини тўкиш учун дорилар бошлаймиз. Авиаторларнинг хизматидан фойдаланмасликка қарор бердик. Хом ашёни асосан биринчи навларга топшириш ниятидамиз. Одамларнинг кайфиятига қараганда, «оқ олтун» мавсумининг муддатлари қисқа, натижалари эса салмоқли бўлади.

Қўшни хўжаликлар — «Ленин йўли» колхоз, Горький номи ва «Ленинизм» совхозларининг деҳқонлари ҳам пахта теримини бошлаб юбордилар.

ДАЛАЛАРДА ХАЗОНРЕЗГИЛИК

Қўриқ Усмонов Юсупов районининг пахтакорлари кимёвий усул билан гўза баргини тўкишга киришдилар.

Ульинов номи совхоз пахтакорлари бу ишни биринчи бўлиб бошладилар. Мазкур хўжаликда ўсимликлар ўртача йиллик муддатларидан икки ҳафта илгари зарур иссиқликни ўзида жамлади; кўсаклар қийғос очила бошладилар. Совхоз пахта дала-ларининг яримдан кўпрогини машина теримига ақратди.

Автономов номи совхозда ҳам «кимёвий ёмғир» ёға бошлади. Терим агрегатлари ишга шай қилиб қўйилди. Район пахтакорлари гўза баргини биринчи марта фақат ердан туриб, кимёвий йўл билан тўкидилар.

ШИКОЯТ КАМАЙДИ

Сурхондарё «Хлопкопром» бирлашмаси пахта заводларининг маҳсулотига тушадиган шикоятлар жуда камайди.

Маҳсулот сифатининг кўтарилгани натижасида бир миллион сўмдан кўпроқ даромад олинди. Бунинг учун эса ўтган йилнинг ўзига қараганда кўриштирилган цехлар таъмирланган, асосий ишлаб чиқариш ускуналарининг қўли янгиланган эди.

Бу йилги мавсум оралиғида ҳам ишлар давом эттирилди, корхоналар капитал ремонтдан чиқарилди. Йил бошидан бери 280 тадан кўпроқ мукамал ускуналар, шу жумладан хом ашёни жуда яхши тозалайдиган машиналар ўрнатилди.

Бирлашма корхоналари янги ҳосилини қабул қилишга тайёр.

(ЎзТАГ).

Президент Фармони қандай бажарилмоқда?

Ўзбекистон ССР Президентининг қишлоқ аҳолисини ичимлик сув ва табиий газ билан таъминлашни яхшилаш тўғрисидаги Фармони фуқароларга кўрсатилган ҳам-хўрликнинг яна бир ифодаси бўлди. «Совет Ўзбекистони» рўзномаси қишлоқ аҳолисини тоза ичимлик сув ҳамда табиий газ билан таъминлашни яхшилаш соҳасидаги ишлар қандай бажарилаётганини кенг ёритишни ўз олдига олган. Рўзнома номига Фармондан миниятдор фуқаролардан, газ ва сув тармоқлари барио таътигилар — қурувчилар, монтажчилар, инженер-мутахассислардан қўйиб хат-хабарлар кела бошлади.

барларимиз эътиборидан четда қолган эди. Ўзининг ўйлаб кўриш, ғанимидан қурувчилар оралиги Иттифоқ истеъмолчиларига газ бориб турсаю, биз мана шу бой-лигимиздан ўзимиз фойдалана олмасак. Бу қанақаси? Шукруки, эндиликда ҳақматқаш қишлоқ одамларининг елкаси ҳам офтоб тегадиган бўлди.

Айни пайтда шунинг таъкидлаш лозимики, Фармонда газ тармоғи ҳодимларнинг зиммасига ҳам масъулиятли вазифалар юклатилди. Шундан келиб чиққан ҳолда биз ўзимизни бутунлай қайта қуришга ҳаракат қилишимиз, Афсуски, ишимизда камчиликлар талаягина. Бунинг биринчи сабаби хом ашё етишмаслигидир. Айниқса, қурув масаласи чатоқ бўлиб турибди. Лекин қўлни қовуштириб ўтирганимиз йўқ. Бутун имкониятларимизни ишга солишимиз. Мақсадимиз — райондаги барча хонадонларни табиий газ билан таъминлаш.

Шуниси диққатга сазоворки, фирма олиб бораётган ишлар район газлаштириш идорасининг нисбатан арзонга тушмоқда. Бунинг устига фирма ишнинг сифатли бажарилишини таъминлайпти. Шу тўғрисида қўшни хўжаликлар мазкур фирмага билан шартнома тузишни афзал қўришапти. Айни кунларда «Зангори олов» вакиллари «Партия XXII съезди», «Ўзбекистон» колхозларига ҳам газлаштириш ишларини бошлаб юборишди. Улар бу йил изобосканликларини 50 километр масофада табиий газ билан таъминлашни кўзда тутишапти.

А. ДАМИНОВ,
Андижон области.

Суратда: фирма комплекс бригадаси бошлиғи Г. СИМ таърибали ишчилар Ю. БИШКИН ва С. МУСИЛПАР билан биргаликда газ қурувчиларини ўрнатилган ҳақида суҳбатлашмоқда.

М. СУЛТОНОВ олган сурат.

Фирма иш бошлади

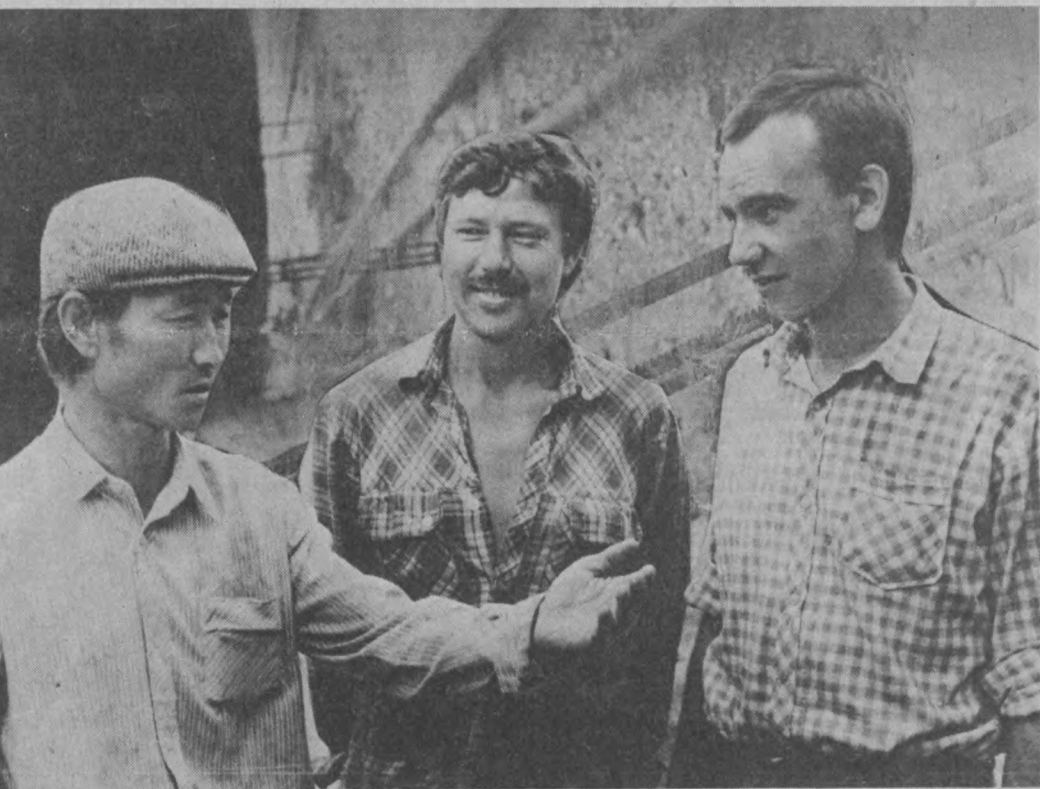
Қишлоққа сув ва газ

Изобоскан районида хайрли бир ишга қўл урилди. Бу ердаги газлаштириш идораси қошида «Зангори олов» фирмаси ташкил қилинди. Фирмага илгари бу соҳада суяги қотган тажрибали газчилар жалб этилди. Тез орада улар районнинг бир қатор хўжаликларда газлаштириш ишларини бошлаб юбордилар.

фатига алоҳида эътибор берилганлиги меҳнатқашларни қувонтирмоқда. Хозиргача ҳеч бир истеъмолчи фирма ишидан нолиб келгани йўқ. Дарвоқе, бу ерда Мўминжон Абдумўминов, Абдулла Қўрбонов, Геннадий Сим, Зоккиржон Хайдаров сингари таърибали газчилар ишлагандан кейин ким ҳам нолиб келарди, дейсиз.

Бугунги кунда фирманинг урта комплекс бригадаси районнинг «Ленинград» жамоа хўжалиги хонадонларига газ қурувчиларни ўтказишга, Хозиргача 18 километр масофага газ қурувчиларни ётказилди. Хўжаликнинг айрим қишлоқларида эса «зангори олов» ёна бошлади. Бобур номи 43-ўрта мактаб, болалар боғчалари ҳам газ уланмоқда.

Жумҳурият Президентини Фармонини мамнуният билан қутиб олди. — дейди фирма бошлиғи Абдуманнол Элибасов. — Ахир, неча йиллардан буён қишлоқ муаммолари, айниқса газлаштириш ва ичимлик сув муаммоси айрим боқибегам раҳ-

Имконият излаган ютади

Очиги, Ўзбекистон ССР Президентининг «Ўзбекистон ССР қишлоқ аҳолисини ичимлик сув ва табиий газ билан таъминлашни яхшилаш тўғрисидаги Фармони» фуқароларга кўрсатилган ҳам-хўрликнинг яна бир ифодаси бўлди. «Совет Ўзбекистони» рўзномаси қишлоқ аҳолисини тоза ичимлик сув ҳамда табиий газ билан таъминлашни яхшилаш соҳасидаги ишлар қандай бажарилаётганини кенг ёритишни ўз олдига олган. Рўзнома номига Фармондан миниятдор фуқаролардан, газ ва сув тармоқлари барио таътигилар — қурувчилар, монтажчилар, инженер-мутахассислардан қўйиб хат-хабарлар кела бошлади.

Айтадигай, биз меҳнат ташкил этишининг ширкат усулидан умумий фойдаланамиз. Айни пайтда ҳар бир район газлаштириш идораси қошида комплекс хизмат кўрсатувчи кооперативлар очилган. Пахтачи районда «Факел», Пастдарғомда «Мархаб», Жомбой районида «Прометей» ва бошқалар. Пахтачи районидagi «Факел» кооперативи ёрдами билан районда газлаштириш даражаси 57 фоизга етди. Жомбойда эса бу кўрсаткич 52 фоиздан ошиб кетди.

Шу билан бирга тармоқда жуда катта хом ашё тақчиллигида ҳол келяпти. Қурувчилар, бут қозонлари, бронзадан тайёрланган жўмраклар етишмайди. Аммо биз қўл қовуштириб ўтирганимиз йўқ. Россиядаги йирик заводлар билан товар алмашишни йўлга қўйдик. Сибирликларга ҳар хил ноз-неъматлар бериб, эвазига газ қурувчилари олимпиадаси, Самарқанд районида қисқа муддатда ана шу йўл билан 80 километр узунликда қурув монтаж қилинди.

Бироқ, қурув масаласида фақат четдан келтириладиган маҳсулотга таяниб қолмаслик керак. Уни бевосита жумҳуриятимизнинг ўзида ишлаб чиқариш зарур. Бекобод металлургия заводида

ана шундай қурувчилар тайёрлаш учун янги чек қуриладиган хабаримиз бор. Айтишларича, цехини фойдаланишга топшириш 1992 йилга мўлжалланаётганимиз. Хўш, икки йил мобайнида биз қурув масаласини қандай ҳал қиламиз? Менимча, барча резерв ва имкониятлардан фойдаланиб, мазкур цех қурилишини жадаллаштириш керак. Ўйласа, бу соҳада ўзгариш ямса қийин кечади.

Шу ўринда бир мисол келтирмоқчиман. 1990 йилда идорамиз учун 113 километр газ қурувчи монтаж қилиш белгиланган эди. Унга яна 84 километр қўшимча киритилди. Демак, ишнинг бундай кўлами Ўзбекистондаги бирорта корхонани вақтинчалик бўлсада, қурув ишлаб чиқаришга мослаштириш зарурлигини кўрсатмоқда.

Халқимизда имконият излаган ютади, деган гап бор. Айни пайтда биз, монтажчилар фаолиятини қулайтиришга эришамиз. Ишни олға силжйтишнинг фойдали йўллари ҳам қилдиришми. Масалан, «Ўзгипрогаз» лойиҳалаш институти ишнинг ҳозирги ҳажмининг улдаси олмайпти. Шу билан унча мураккаб бўлмаган лойиҳаларни бевосита ўзимиз бажаришимиз. Бундан ташқари идорамиз устaxonасида бут қозонлари, газ жўмракларини ишлаб чиқаришни йўлга қўйдик.

Хуллас, жумҳурият Президентининг Фармониغا бивован маҳаллий партия, совет ва хўжалик раҳбарлари билан ҳамкорликда вилоят қишлоқларини табиий газ билан таъминлаш чораларини кўришимиз. Шу йилнинг ўзига қадар 400 километр узунликда қурув монтаж қилиш ва 10 минг хонадонга табиий газ улаш ниятидамиз.

М. МОЛОТОВ,
Самарқанд вилоят газлаштириш идорасининг бошлиғи.

Қўлни ташланг, очил полвон!

Ичим Очилбой!

Очиги, баъзан замонанинг зайлига қараб ҳам ҳайрон қоласан киши: бир қарасанг бизни кўтар-кўтар қилишди, бир қарасанг, кимсан деб сўрашмайди ҳам. Лекин мен ҳар қандай вазиятда ҳам қадрдон касбимни хор қилмадим.

Очиги тапирадиган вақт келган экан, дилдагиди бир фикрни айтиб ўтмоқчиман. Мен кўп йилдан бери техникачи жиливини бошқараман. Аммо ана шу давр ичида қишлоқ хўжалиги иштирокиларидан мукамал техникачи касбига оingan эмасман. Ҳаммасининг бир иллати бор. Мақтанаш эмас, биз ҳаммасида чидаб келаямиз. Кам-кўстини ўзимиз тўғрилаймиз. Нари бора, бир-биримизга арз қиламизу ишлайверамиз.

Бу билан ҳамма айбон тракторсоларга тўнкамоқчи эмасман. Айрим ҳамкасбларимиз ўзига бириктирилган техника воситаларига хўжаликчиларча муносабатда бўлади. Хўжаликчилар аниқ ҳисоб-китоб йўлигининг оқибати бор. Масалан, мен уч йилдан бери «Т-28» маркали тракторини бошқараман. Техника қаровини ўз вақтида ўтказганим, авайлаб минганим учун бирор марта жиддий ремонт қилганим йўқ.

Очилбой, бундай ўйлаб кўрсам, бу йил 26-августда пахта тарағатган эканман. Бу жараяннинг ўнлаб усулларини кўрдим. Машинанинг янгида ҳам, шалағи чиққанида ҳам тердим. Аммо ай-тиб қўйай. Самарқанд вилоят шароитида бу йилгидай эрташар ҳосил етилган эмас. Демокчиликни, ҳосилни машинада териб олиш учун бизда жуда катта имконият бор. Гап ана шу имкониятдан оқилона фойдаланишда.

Яна бир мулоҳаза. Машина теримда мажбурий режалаштириш иш бермайди. Пилани бажарамиз, деб қўлда терилган пахатани ҳам бункерга солинган пайлар бўлди. Ҳозир ҳам айрим раҳбарлар «Ҳосилнинг 90-95 фоизини машинада териб оламиз» деб кўраганига ўришапти. Техникамизнинг ҳозир-

ги аҳоли бундай қувватга эга эмас. Келинг, биз ўзимизни ўзимиз алдашга бас қилайлик-да, маҳоратимизни, ғайратимизни ишга солиб, машаққат билан етиштирилган ҳосилни тезу соз сарамжомлаб олиш чорасини кўрайлик.

Мен Қаршилик қишлоғидаги Тоғай Сафаров бошлиқ бригаданинг 76 гектар ерига «Самарқанд-3» навали чигит қадаган эдим. Гўза парварлигини ҳам ўзим ўтказдим. Энди техникага ажратилган қисмидagi пахтани ҳам ўзим териб бераман. Танрибамга таяниб, йигиртерминни яхши ўтказиш юзасидан айрим фикрларимни айтиб ўтмоқчиман.

Терим мавсуми (мен машина теримини назарда тутаяман) 15—20 кундан ошмайди. Шундай экан, битта агрегатнинг битта механизаторининг ўзи ҳам эллайверди. Иккинчи сменанинг кераги йўқ. Умуман, тунда пахта терилишининг унуми ҳам, сифати ҳам бўлмайди.

Нонуштини бемалол уйда қилиб, шудини кўтарилганга қадар техник қаровини ўтказасиз, барабанларини ювиб улгурсиз. Соат 10.00 да теримни бошласангиз, саккиз соат ичида кўп иш қилиш мумкин. Умуман, агар ҳосил яхши етилса, барг тўлиқ тушса, барабан ва шпинделларини икки марта ювса ҳам бўлаверди. Мен чўткани шпинделга озор қилтириб маҳкамлайман. Шунда у ўзига тўғбурларни кам олади.

Хуллас, олдинда катта ва масъулиятли мавсум тузарибди. Бу даврда ўзимизга бириктирилган техника воситаларининг бенқосун ва тинимсиз ишлашини таъминлашимиз зарур. Бизни ҳақли равишда ҳавандозларга тенглаштиришди. Чавандоз эса кўпқарига бутун вужуди билан киришишни керак. Шундай экан, қўлни ташланг, Очил полвон, курашга кирганимиз бўлсин!

Озоил МАВЛОНОВ,
Пахтачи районидagi «Пахтакор» жамоа хўжалиги механизатори.

ТУЛПОРИМ ПАНД БЕРМАЙДИ, ОЗОД АКА!

Сиздай фидойи, жонқуяр механизатор билан танишганимдан, боз устига беллаш шарафига муяссар бўлганимдан беҳад хурсандман. Албатта Сиз сингари таърибкорлар меҳнати, масъулияти ичимизга ҳамдам.

Менинг трактор рулини тутганимга ўн йил бўлди. Бу давр ичида механизаторликнинг оғир-енгил томонларини билиб олдим. Ўтган йили пулат от билан 200 тонна пахта териб бердим. Сиз тўғри айтдингиз, бизнинг меҳнатимизни тонналаб эмас, деҳқонга нечоқлиқ ёрдам берганимиз, унинг оғирини енгил қилганимиз билан ўлчаш керак.

Умуман, механизатор меҳнатини қадрлашнинг янги усулларини ишлаб чиқиш пайти келди. Баъзан қавм-қариндошлари ёрдамида машинада кўп пахта терган тракторчи ордан ва унвоинларини олариди, бир умр техника бошқарган, битта тракторини 15—20 йил ишлатган кишилар ҳеч кимнинг назарига тушмасди. Саккиз соат «пат-пат» овозда ишлаш одамнинг кечкурунга бориб қараёт бўлиб қолганини ҳамма ҳам билавермайдик. Өхтилом, механизаторларни сал эртароқ пенсияга чиқариш ҳақида ўйлаб кўриш керакдир.

Озоил ака, Сиз билан вилоят механизаторларининг сўзига танишиб қолдик. Эсингизда бўлса, анжуман да тракторчилар учун тайёрланган корхона конкурси ўтказилди. Хўш, бунинг нима кераги бор. Бунинг ўрнига жойларда механизаторларга қандай шараф яратилганлиги кўриб чиқилса яхши эмасми? Бизга ҳаммом, яхши чойхона керак.

Йигиртермин даврида хўжалик раҳбарлари, партия ва касаба уюшмалари далада ишлайётганлар, жумладан механизаторлар учун ҳам тегишли шарафларни яра

тиш устида ўйлашлари зарур. Умуман, қишлоқда ҳам ойлик машина икки марта бўлиб бериш шарт. Масалан, Сизнинг оилангизда 15 жон бор экан. Икки ҳафтада бир машо олсангиз, харажатнинг меъерини билиш осон.

Ўз вақтида кўрсатилган техник хизмат ҳам терим суръатига таъсир кўрсатади. Жумладан, филтер деган нозик органни муддатда алмаштириб турмасак, у иссиқлик насосини ҳам ишдан чиқаради. Лекин бизга ремонт-ишлаб чиқариш установалари бу эҳтиёт қисмин «қўйиб бериш» нархида сотишади. Нега энди ўзимиз ўрната оладиган нарсаси учун ортқича пул тўлашимиз керак?

Мақтаниш деманг-у-я, бу йил ноҳиямизда пахта йиғим-теримига жуда яхши тайёргарлик қилилди. Смена масаласидаги фикрингизга қўшилиман. Бизда умуман иккинчи механизатордан воз кечилди. Ҳисоблаб кўрсак ҳамма ишни битта механизаторнинг ўзи эллай олар экан. Фақат чой, ош-овқат ва машина ювиш учун оддий колхозчилардан бир киши ҳар бир механизаторга берилади. Фақат бугунга эмас, районида юқори малакали тракторчиларга пахта терим агрегатларини бошқарадиган Моддий манфаатдорлик ошганга бир пайтда бундай усул терим сифатига ижобий таъсир қилади.

Озоил ака!

Биламан, ҳозир камчиликларни пеш қилиб ўтириладиган давр эмас. Бугунги кунда фикру ҳаёлимиз етишдирилган ҳосилни қандай бўлмасин ёғин-сонинга қолдирмай, йиғиштириб олишга йўналтирилиши даркор.

Очил БОБОБЕКОВ,
Иштихон районидagi «Меҳнат-роҳат» жамоа хўжалиги механизатори.

БУТУНИТТИФОҚ КЕНГАШИ

29 август кунин Тошкент шаҳрида очилган тараққиёт генетикаси бўйича иккинчи Бутуниттифоқ кенгашида фундаментал тадқиқотлардан қишлоқ хўжалигида кенг фойдаланиш имкониятлари ҳамда шу билан боғлиқ деҳқон-муҳитини ва инсон саломатлигини муҳофаза қилиш масалалари муҳофиза этилмоқда. Кенгашида Москвадан, Ленинграддан ва мам-

лакатимизнинг бошқа илмий марказларидан келган олимлар иштирок этишмоқда.

Атроф-муҳитни ва инсон саломатлигини муҳофаза қилишнинг генетик усулларини ишлаб чиқиш, пахтанинг, бошқа қишлоқ хўжалик эканларининг янги навларини етиштириш билан шуғулланаётган Ўзбекистонлик олимлар ҳам бу борада муайян ютуқларни қўлга киритишди. Ай-

ни шунинг учун ҳам Тошкент иккинчи марта кенгаш ўтказилганда жон сифатида танланди.

Кенгаш уч кун давом этади. Унинг иштирокчилари кенг доирадаги муаммолар юзасидан фикрлашиб оладилар, жумҳуриятдаги етакчи академия институтларида олиб борилаётган ишлар билан танишадилар.

(ЎзТАГ).

МЕҲНАТҚАШЛАР МАНФААТЛАРИ МУҲОҒАЗА ЭТИЛСИН

Тошкентда Ўзбекистон ССР маҳаллий саноат ва коммунал-маиший хизмат корхоналари ҳодимлари касаба уюшмасининг съезди ўз иштини тугатилди. Делегатлар тармоқ касаба уюшмаси жумҳурият комитетининг ҳисоб берилаётган беш йиллик давр учун қилган ҳисоботини муҳофиза қилдилар. Бошлангич касаба уюшмалари ташкилотларининг

фаолиятини, корхоналар янги иқтисодий шароитларга ўтаётган пайтда қайта қуриш вазифаларини белгилаб олдилар.

Делегатлар мустақил тармоқ касаба уюшмасининг Ўзбекистон ССР ва СССР касаба уюшмалари федерациясига кириши тўғрисидаги масалаларни кўриб чиқдилар. Жумҳурият ва мамлакат касаба уюшмаларининг бўла-

Талабгор борми?

Жумҳурият кино-вакили ташкил этган уй-жой-қурилиш кооперативи келаси йил Тошкент шаҳрида уй қуради. Ундаги уч хонали квартира саккиз-ўн минг доллар туради.

Маълумки, СССР Министрлар Кенгаши совет фуқароларига қўлларига валюта бўлса уларни мамлакат ичиде бемалол ишлатишга ҳамда банкларда ўзларининг валютаси ҳисоб-китоблари бўлишига рухсат берган эди. Биздаги банк эса алмаштирилган валютани уй-жой қуриш ва уларни сотиш госясини бу қарор чиққунга қадар илгари сурган эди. Мазкур қарор қабул қилиниши билан лойиҳани рўёбга чиқариш аниқ енгиллашди. Чунки, долларга квартирани сотиб олишни хоҳлаган кишиларнинг эндиликда бу валютани қаредан олганликларини изохлаб беришларига ҳоҳат қолмайди. Маълумки, уй-жой ҳамма вақт ва ҳозир ҳам

биринчи даражали буюм ҳисобланган ва ҳисобланади.

— Икки ва уч хонали квартиралар ўттизта квартирадиган иборат уй-жойни қуриш пудрати «Главташкентстрой»га берилади. — деб хабар қилди лойиҳа раҳбари М. Екубов. — Чунки, Тошкент шаҳар қурилиш Бош бошқармаси янги асбоб-ускуналарни сотиб олиш ва ишлаб чиқаришни модернизациялаш учун алмаштирилган валютани жуда муҳтож. Лойиҳани тузиш пилани билан эса меъморларнинг муваққат ижодий жамоаси шуғулланади.

Ҳозирча уй-жой-қурилиш кооперативи муваққат туста эга, деб мўлжалланмоқда. У уй-жойларни фойдаланишга топширгач, тарқалиб кетади. Дарвоқе, агар ана шундай кооператив ташкил этишни хоҳловчилар топилса, бу иш давом эттириш мумкин.

В. МИЖИРИЦКИЙ,
(АПН).

Янгийул пойабзал фабрикасида ёш ишчиларга ғамхўрлик яхши йўлга қўйилган. Шунинг учун ҳам ишга янги келган ёшлар касб сирларини тезда ўзлаштириб олишяпти. Муассар Ғанихўжаева уч йил аввал биргина жараёни адо этган бўлса, эндиликда уштининг барча турдаги юмушларини адо этишга қўрбн етадиган бўлиб қолди. Ҳозир Муассар ҳар сменада 600 жуфт пойабзалга тайёрлама ҳозирлаб бермоқда.

Корхонада маҳсулот сифатини яхшилаш мақсадида илгор техниканан самарали фойдаланила бошланди. Австриядан келтирилган агрегатлар пойабзаллар сифатини яхшилашга хизмат қила бошлади.

Суратларда: илгор ишчи М. Ғанихўжаева (чапда), қутовчи ишчи Холмон Эрназаров, (ўнгда), ўртадаги суратда эса хориждан келтирилган янги агрегатни кўриб турибсиз.

В. МОЛГАЧЕВ олган суратлар.

1990 йил январь—июль ойларида оммавий равишда ишга чиқмаслик (иш ташлаш) оқибатида иш вақтининг беҳуда кетиши

Иш ташлашда қатнашган ҳодимларга тўланган пул, минг сўм	Берилган маҳсулот (бажарилган иш), минг сўм	Исроф бўлган вақт, минг киши-кун	Иш ташлаш вақти, минг киши-кун	Иш ташлаш вақти, минг киши-кун
---	---	----------------------------------	--------------------------------	--------------------------------

СССР	1681	10287,6	935229	19195
РСФСР	234	164,6	10409	4
Архангельск вилояти	1	0,2	0	
Вологда вилояти	1	0,1	7	
Ками АССР	18	6,2	1229	
Тверь вилояти	1	0,1	2	
Москва вилояти	1	12,1	56	
Тула вилояти	8	2,6	128	
Тамбов вилояти	1	0,6	34	
Куйбишев вилояти	1	0,1	2	
Волгоград вилояти	1	0,2	20	
Ростов вилояти	30	25,5	2654	
Шимолий Осетия АССР	6	18,6	0	
Чечен-Ингуштия АССР	40	51,7	825	
Пермь вилояти	12	4,4	102	
Свердлов вилояти	1	2,5	430	
Челябинск вилояти	8	3,0	181	
Кемерово вилояти	65	22,6	3126	
Красноярск вилояти	3	3,6	847	
Приморье вилояти	10	3,9	203	
Амур вилояти	2	1,3	36	
Камчатка вилояти	2	0,1	42	
Магадан вилояти	6	1,1	190	
Сахалин вилояти	11	3,2	180	
Якутия АССР	4	0,3	92	1
Калининград вилояти	1	0,6	23	3
Украина ССР	219	112,8	13655	5
Луганск вилояти	65	31,0	1816	
Днепропетровск вилояти	17	8,3	661	
Донецк вилояти	78	31,8	6038	
Рязань вилояти	3	0,8	75	
Волын вилояти	6	2,6	79	
Житомир вилояти	1	0,1	7	
Тернополь вилояти	30	22,2	3938	
Львов вилояти	5	11,5	723	
Закарпатье вилояти	5	2,2	217	
Киев вилояти	8	0,9	20	5
Ровно вилояти	1	1,4	81	
Белоруссия ССР	15	26,3	3135	0,0
Брест вилояти	2	0,2	18	
Гомель вилояти	13	26,1	3117	0,0
Ўзбекистон ССР	2	5,0	383	42
Андижон вилояти	1	3,7	383	40
Тошкент вилояти	1	1,3		2
Қозғоғистон ССР	3	2,4	17	
Олмаота вилояти	1	0,6		
Қарағанда вилояти	1	1,8	17	
Павлодар вилояти	1	0,0		
Грузия ССР	109	164,8	9869	
Озарбайжон ССР	201	8823,5	799500	
Қирғизистон ССР	214	464,9	60377	2899
Фрунзе вилояти	5	1,7	700	
Ўш вилояти	209	463,2	59677	2899
Тожикистон ССР	664	486,2	35020	16234
Душанбе вилояти	636	471,7	34229	16121
Ўзбекистон вилояти	28	14,6	791	113
Эстония АССР	20	37,1	2864	11

Январь—июль ойларида иш ташлаш ва оммавий равишда ишга чиқмаслик натижасида ҳар кун ишга 65 минг киши ўз иш жойида бўлмади (1989 йил январь—июль ойларида бу кўрсаткич 23 минг эди).

Июль ойида иш ташлаш натижасида келган барча зарарнинг 60 фоизи Кемерово, Ростов вилоятлари ва Коми АССР (6 миллион сўм), Донецк, Луганск ва Днепропетровск вилоятлари (8,6 миллион сўм)га тўғри келди.

Июль ойида Грузия ССР ҳудудида Кавказorti темир йўлининг тўсиб қўйилиши натижасида кўрилган зарар салкам 4 миллион сўмни ташкил этди.

Бу маълумотлар СССР Давлат статистика комитети томонидан тайёрланган.

(ТАСС).

● Бу йил мамлакатимиздаги энг йирик олий ўқув юртиларидан бири — В. И. Ленин номи Тошкент Давлат дорилфунуни ўзининг 70 йиллигини нишонлади.

Ўрта Осиёдаги биринчи олий ўқув юртининг дунёга келиши тараққиётнинг янги социалистик йўлдан бориши туфайли бўлиб берди. В. И. Ленин Совет ҳокимиятининг дастлабки кунлардаёқ мамлакат купмиллатли эканлигини ҳисобга олиб, миллатлараро муносабатларнинг барча соҳаларида ижтимоий адолат принципларини жорий этишга катта эътибор берди. Бу, биринчи навбатда, ҳам мустамлака, ҳам феодал зулм остида эзилган чекка ўлкалар халқларининг тақдирига тааллуқлидир. Шу соҳадаги дастлабки қадамлар буюк дохий раҳбарлиги остида қўйилди.

Тошкентда 1918 йил мартда биринчи Туркистон халқ дорилфунуни таъсис этилди. Уни ташкил этишда В. И. Романовский, Н. И. Слоним, Р. П. Шредер каби рус олимлари катта роль ўйнади. Дастлабки олий таълим ўчоғи ни бунёд этишга А. Авлоний, А. Фитрат, Муннаварқори сингари маҳаллий тараққиётпарвар миллий эълоилар вакиллари муносиб ҳисса қўшди. Олий мактабни ташкил этиш таърибига бу хайри ишни янада ривожлантириш мумкинлигини кўрсатди. Ўлка йирик олимлари ташаббуси билан Туркистонда Давлат дорилфунуни тузиш масаласи қўйилди. У миллий кадрларни шакллантириш, фан, техника, маданиятни ривожлантириш, маркази бўлиб қолмоғи лозим эди. Боз устига бу ўлка бир пайтлар жаҳон маърифатпарвар дунёсининг энг йирик ўчоқларидан бири эдики, у дунёга Хоразмий, Фарғоний, Беруний, Форобий, Ибн Сино, Улугбек, Навоий, Махтумқули, Абай каби фан ва маданиятнинг буюк арбобларини етказиб берган эди.

Рус олимларининг Туркистон дорилфунуни бунёд этишдаги алоҳида хизматларини таъкидлаб ўтмоқ лозим. Граждандар урушининг оғир йилларида, очлик ва ҳонавайронлик шароитида улар виждон амрига қўлоқ солиб, ўзлари учун номаълум бўлган узоқ ўлкага таъшир бўюрдилар. Тажрибали ва билимлиларни, имкониятлари ва куч-гайратларини аямий, маорифни, фан ва маданиятни тараққиёт этиришга, дастлабки кадрларни, яъни миллий эълоиларни шакллантиришга бебаҳо ҳисса қўшди. «Ленин поеэди»да И. П. Рождественский, М. А. Захарченко, Д. Н. Кашкаров, А. Р. Бродский, И. А. Райкова, А. Э. Шмидт ва бошқалар келди. Умуман олганда Тошкентга салкам 70 вагонда дорилфунун учун зарур асбоб-ускуналар, 50 минг қилдан зиёроқ илмий ва ўқув адабиётлари юборилди. Айни пайтда асбоб-ускуналар сотиб олиш учун 60 минг сўм тилла нархида пул ажратилди. Биз мамлакат марказий шаҳарларидан келган рус эълоилари ва олимларининг бу олижаноб, ватанпарварлик жасоратини инкор этишга ёки ҳас-пўш-лашга ҳам маънавий, ҳам фўқаролик ҳуқуқига эга эмасмиз. Уларнинг номлари Ўрта Осиёда биринчи совет олий ўқув юрти тарихига олтин ҳарфлар билан ёзилиб қолди.

Дорилфунун тараққиётининг бутун тарихини, унинг илгари эзилган халқларнинг сиёсий, иқтисодий-иқтисомий ва маънавий жиқатдан ривожлантиришга қўшган ҳиссасини ҳар қанча тавсифласа арзийди. Бу ерда ўзбеклар, қозоқлар, тожиклар, туркманлар, қирғизлар ҳамда бошқа миллат

зоир, Афғонистон ва бошқа мамлакатлардаги дорилфунунлар билан бевосита иқодий алоқалар йўлга қўйилди. Талабалар ва стажерлар айирбоб қилинмоқда.

Ҳозирги пайтда дорилфунунда 16 та факультет иш олиб борапти. Айниқса математика факультети, амалий математика ва механика факультети фаолиятини алоҳида таъкидлаб ўтмоқ лозим. Ушбу факультетларда эҳтиомлар назарияси, математик-статистика, амалий математика, механика бўйича йирик, бутун дунёга танилган марказлар мавжуд. Физика ва химия факультетлари тўғрисида ҳам шундай дейиш мумкин. Уларда назарий физика, электроника, юқори молекулярлар ва табиий бирикмалар, полимерлар химияси соҳасида машҳур мактаблар қарор тошган. Биология факультетида, туپроқшунослик факультетида пахта генетикаси, биотехнология, биофизика, биохимия муаммолари, туپроқ структурасини, атроф муҳитни муҳофаза қилишни яхшилаш

Тошкент Давлат дорилфунуни ташкил этилганлигининг 70 йиллиги олдидан

ИСТИҚБОЛНИ ЎЙЛАБ

жумҳуриятлар Фанлар академияларининг Президентлари ва вице-президентлари (М. А. Адиев, Р. Баратов) шу дорилфунуни тамомлаганлар. Бутун Ўрта Осиё ва Қозғоғистоннинг олий таълими, фан, маданияти ривожини шу дорилфунун тарихи билан чамбарчас боғлангандир.

Ўтган йиллар мобайнида дорилфунундан 30 дан зиёд олий ўқув юрти ажралиб чиқди. Унинг айрим кафедралари, лабораториялари неғизда табиий ва иқтисомий фанлар муаммоларини ўрганиш билан шуғулланувчи 130 дан кўпроқ илмий-тадқиқот институтини ташкил топди.

ХОЗИРГИ пайтда Тошкент дорилфунунда салкам 20 минг нафар студент бўлиб, улар мамлакатимиздаги 46 миллат ва элнинг 46 миллати билан қизиларидир. Тўлиби илмлар орасида 36 та хорижий мамлакат ёшлари бор. Бу — Ўрта Осиёдаги олий таълимнинг дастлабки қалдирғочи эндиликда бутун дунёда тан олинган дорилфунунга айлангандан дарак беради.

Бу олий ўқув даргоҳида лекциялар ўқиш учун жуда кўп мамлакатлардан олимлар мунтазам тақлиф этилади. Бизнинг олимларимиз ҳам бошқа давлатларга бориб лекциялар ўқийдилар. Турли дорилфунунлар ва илмий марказлардаги тадқиқотларни ўқашинида иштирок этадилар. Кейинги йилларда ХХР, Хиндистон, АКШ, Франция, Югославия, Венгрия, Жанубий Корея, Миср, Судан, Иордания, Жа-

● 1920 йилнинг февраль ойида Москванинг Брянск вокзалидан йўлга чиққан 159-поезд салкам етмиш кунда Тошкентга етиб келди. «Фан поезди»да қалб амри ва дохий йўланимас билан саховатли рус олимлари келишди. Тошкентда очилган дорилфунун учун Москва дорилфунуни, бошқа олий ўқув юртилари 70 вагон лаборатория ва ўқув ашёлари, 50 минг илмий ва ўқув китобдан иборат кутубхона юборишди.

● 1920—1921 ўқув йилида дорилфунунда 8 та: ишчилар, қишлоқ хўжалиги, тиббиёт, техника, ҳарбий, ижтимоий-иқтисодий, тарих-филология ва физика-математика факультетлари мавжуд эди.

● 1929 йилда дорилфунуннинг биринчи ректори СССР Марказий Ижроия Комитети томонидан тасдиқланган А. А. Знаменский (1926 йил, ноябрь) эди. 1927 йилнинг октябрийдан эса Б. Г. Городецкий бошқарди.

● 1929 йилда дорилфунун ўқитувчилари ва илмий ходимлари (аспирантлар) орасида 7 ўзбек, қозоқ, қирғиз ва туркман бор эди. Уларнинг орасида ўзбеклардан биринчи бўлиб физика-математика факультетини 1928 йили битириб математика кафедрасида ўқитувчи бўлган Тошмухаммад Қори — Нисёний борлиги билан фахрланамиз.

● Улғу Ватан урушининг дастлабки кунларидаёқ до-

лий имкониятлари ҳамда йўналишларини, истиқбол режаларини ҳисобга олган ҳолда зарур тузатишлар киритиш ҳуқуқига эга бўлиш шарт. Минг афсуски, ҳозир биз эртанги кун учун кечаги ўлчовлар билан, аллақачон эскириб бўлган, даққиюнусдан қолган илмий-техниканинг моддий-базаси асосида кадрлар етиштиришми.

БЎГУНГИ кунда олий ўқув юртиларида ўқув ва тарбиявий ишларда янги техниканан кенг қўламда фойдаланишга эъри берилмоқда. Бунинг қўллаб-қувватлаш керак. Бирон гап фан ва техниканинг янги ютуқларига қизиқиб ўстанлигида эмас, балки улардан ўқув жараёнида ва илмий-тадқиқот ишларида оқилона ҳамда самарали фойдаланиш тўғрисида бориши керак. Бундай техника воситалари чет мамлакатларда яратилапти. Бизнинг мамлакатимизда ҳозир компьютерлаштириш касали кучайган. Бизни ҳар бир олий ўқув юртида қанча компьютер бору, неча компьютер синфи ишляпти, деган масала қизиқтирмаслиги зарур. Энг асосий масала улардан илмий ва ўқув мақсадларида моҳирлик билан фойдалана биладиган мутахассислар миқдори, ҳақида бориши даркор.

Олий ўқув юртилари структураларини такомиллаштириш ҳақида жиддий оин қотириш вақти етди. Ҳозирча эса бизнинг олий ўқув юртиларимизда бундан 50-60 йил муқаддам қарор тошган бўлиналар мавжуд. Илмий йўналишлар бўйича кадрлар тайёрлаш эҳтиёжи туғилса ўша заҳоти янги олий ўқув юртиларини ташкил этишга ружۇ қилинади. Шахсан мен ҳар бир вилоят марказида мўъжаз институтлар, айниқса, дорилфунунлар ташкил этиш билан боғлиқ маҳаллийчиликни ёқламайман. Ҳар бир институт қўшимча янги штатлар, янги лабораториялар, кафедралар, қанчадан-қанча сарф-харажатлар демакдир. Юқори малакали кадрлар тайёрлаш даражаси ва сифати олий ўқув юртиларининг миқдори билан белгиланмайди.

Бу борада АКШ, ХХР каби бир қатор хорижий мамлакатлардан ибрат олсак арзийди. Уларда олий таълим, тежамкорлик, иқтисодини ҳисобга олган ҳолда тараққиёт этирилади. Айрим мамлакатларда эса дорилфунунлар тарихида факультетлардан ташқари бутун бошли институтлар ҳам мавжуд. Биз ҳозир шу йўлдан бормоқдамиз. Бу мавжуд малакали ўқитувчилар, илмий лабораториялар, ҳисоблаш ва бошқа техника воситалари, компьютерлар, кутубхоналар, спорт комплекслари ва ҳоказолардан оқилона фойдаланиш имконини беради. Математика факультети ва амалий математика билан механика факультетларини алоҳида институт доирасида бирлаштириш мумкин. Бошқа институтларда биология, химия йўналишида ва Ёр тўғрисидаги фан факультетларини бирлаштириш мумкин. Филология, журналистика, роман-герман филологияси ва бошқа факультетларини ҳам бит-

Биз ҳозир тайёрлаб чиқараётган кадрларимиз фанда, халқ таълими ва халқ хўжалигида ишлайдилар. Айни пайтда жамиятда қўшган ва ўзгаришлар бўлиб бормоқда. Шу муносабат билан ўқув планлари доим ўзгариб туриши ҳамда ҳар бир олий ўқув юрти кадрлар тайёрлашнинг ўз дастурига эга бўлиши, уларга ижтимоий ва фан-техника тараққиётининг

СССР Фанлар академиясининг мухбир аъзоси, В. И. Ленин номи Тошкент дорилфунуни ректори.

дорилфунуннинг қўллаб талабалари, ходимлари ва ўқитувчилари — 448 комсомол аъзоси ва 60 дан ортқ коммунист жанг майдонига отланди.

● 1947 йилда ҳуқуқшунослик факультети очилди. 1951 йилда ҳуқуқшунослик институтини ташкил топди. 1955 йилда эса бу институт яна дорилфунуннинг факультетига айлантирилди.

● 1966 йилнинг ўзида 4000 дан зиёд талаба Тошкент шаҳрини тиклаш ишларида меҳнат қилдилар.

● Дорилфунун бўлиналари неғизда Ўрта Осиёдаги барча жумҳуриятларда қўлгина олий ўқув юртилари ва илмий муассасалар ташкил этилди.

● МУШТАРИЛАР
ЮБОРГАН СУРАТЛАР

Касбга садоқат

Бугунги кунда жумҳурия-
тимизда виждонан меҳнат
қилиб, ўз касбига садоқат
курсаётганлар сафи кен-
гайиб бораётди. Кекса су-
раткаш **А. ТУРАЕВ** Пахта-
кор районидagi «Оқбулоқ»
совхозининг илгор сут соғу-
вчиси **Робия ХАЙИТОВА**ни
тасвирга туширибди. У ўз
боқимидаги 28 бош соғин
сигирининг ҳар бирдан ре-
кадаги 2700 килограмм ўр-
нига 3 минг килограммдан
зиёд сарқаймоқ сут олишга
аҳд қилган.

Пастдаги суратни эса фар-
гоналик **Т. ХАМРОҚУЛОВ**
юборибди. У Бағдод райони-
даги бўрдоқчилик корхона-
си чорвадорларини тасвирга
туширибди. Шуниси қувонч-
лики, чорвадорлар қишлоғга
пукта ҳозирлик кўришмоқда.
Айни кунларда бу ерда мак-
кажўхори ўрми қизгин.
Улар ҳар гектар майдондан
50 центнердан ошириб «ка-
рабо дон» олиш иштиёқда
тер тўкишаётди. Сиз тасвир-
да кўриб турган илгор ком-
байнчи **Исроилжон ОРИЦОВ**
эса кунига 4-5 гектар май-
дондаги ҳосилни саранжом-
лаб олаётди.

ВИЛОЯТЛАРДАН ХАБАРЛАР

РАҲМ-ШАҒҚАТ НАМУНАСИ

аро чорвачилик корхонаси-
да ҳам тузилмоқда.

М. КАРОМОВ.

ҚАҲРАМОН СУРАТИ

● Зомиқ ноҳиясидаги
руқий хаста хотин-қизлар
интернат-уқи учун янги би-
но кўриб, фойдаланишга
топирилди.

Ноҳиядаги кўпгина хўжа-
ликлар, корхоналар, қўву
юртларининг вакиллари бу
ерда шифо топаётган аёллар-
га қимматли совғалар топи-
ришди.

— «Янги ҳаёт» ва «Қизил
чорвадор» совхозларининг
меҳнатқашлар лойиҳа қим-
мати 3 миллион 46 минг
сўмлик янги маскан атрофи-
ни ободонлаштиришда кў-
маклашди, дейди ин-
тернат бош шифокори Неъм-
ат Муродов. — Ҳозир ин-
тернатнинг ёрдамчи хўжали-
гидаги қорамоллар сонин
110 бошга етган. 13 гектар
ерда боғ яратилган. 6 гектар
майдонда сабзавот ва поллиз
неъматлари етиштирилмоқ-
да.

Е. ХОЛМУҲАМЕДОВА.

ФЕРМЕР ХўЖАЛИКЛАРИ

● Фўзор ноҳиясидаги
«Рассвет» давлат коопера-
тив хўжалигида молларни
бўрдоқига боқувчи 24 фер-
мер хўжалиги ташкил этил-
ди.

Бу фермерларга хўжалик
ҳисобидан 73 минг сўм қарз
берилди. Ҳозир хўжалик
давлатга 30 тонна қўшимча
гўшт топириш имконияти-
га эга бўлиб турибди. Фер-
мер хўжалигининг яна бир
имконияти шундаки, оналар
ва пенсонерларни иш бил-
ан таъминлашга йўл очил-
ди. Бундай фермалар ноҳия-
даги Навоий номи давлат
кооператив хўжалиги, Охун-
бобоев номи хўжаликлар-

● Катта Фарғона кана-
лини дунёнинг саккизинчи
мўъжизаси, дейиш му-
мки. Вилоятнинг 40 га яқин
энг танили шовур адиб
ва санъаткорлари яқинда
ана шу канал соҳили бўй-
лаб икки кунлик сафарда
бўлибди.

Ўзига хос сайр кезлари
ўнлаб учрашувлар, одамлар
билан мулоқотлар ўтказишди.
Канал қурилишида қатнаш-
ган кекса авлод вакиллари,
ёшлар, партия ва меҳнат
фахрийлари қатнашдилар.
Ҳозиргача водийни янши-
тишга хизмат қилиб келаёт-
ган Катта Фарғона канали
халқ иродасининг тилмиси
эканли яна бир бор эътироф
этилди.

И. АЛИЕВ.

ЎЗ КУЧЛАРИ БИЛАН ҚУРИШМОҚДА

● Қўқон бирлашган
авиаторларнинг дам олиш
зоначи дастлабки дам
олишчилари қабул қил-
ди. У Ўзбекистон райони-
нинг бўш ётган ерларига
жойлашди.

Бир вақтлар янтоқдан бош-
ка нарса ўсмаган жойда эн-
ди дархат кўчатлари яшнаб
турибди. Бу ерга вағовча-
лар олиб келинди. электр
узатиш линияси ўтказил-
моқда. Ҳовуз қурилати,
кеңг кутелар учун пойде-
ворлар қўйилмоқда.

(ЎзТАГ).

АҲОЛИ МАМНУН

Ҳар кун Қарши ёк-
экстракция заводининг
дарвозаси ёнида эрта-
лабдан одамлар тўп-
ланади. Дарвозадан
эса кетма-кет трактор-
лар, машиналар чиқиб
келмоқда. Бу машина-
ларга шелуха, қунжа-
ра ва бошқа озуқалар
ортқилган. Одамлар кор-
хонада сотилаётган озу-
қа маҳсулотларини
мамнуният билан олиб
кетилмоқда.

Аваллари шелуха ва қун-
жара фақатгина бўрдоқчи-
лик пунктлари, колхоз ва сов-
хозларга бериларди. Шун-
и ҳам борки, бу маҳсулот-
ларнинг жами жумҳурияти-
миздан ташқарига ҳам олиб
чиқиб кетиларди. Шахсий
хўжалигида қорамол ва қўй-
эчки боқётган оилалар эса
шаҳар ва район ижроия ко-
митетларнинг рухсати бил-
ан онда-сондагина 200—250
килограммдан шелуха олар-
ди, холос.

Эндиникида бу иш кўнгли-
дагидек йўлга қўйилмоқда.
Дарҳақиқат, Қашқадарь ви-
лоятини имконияти бўлган
ҳар бир ишчи ва деҳқон
оиласи чорва моллари боқи-
ши мумкин. Шаҳар ва район
матлубот жамиятлари улар-
ни тўйимли озуқа билан
доимо таъминлаб туришибди.

Аҳолига шелуха ва қун-
жара сотишда завод тайёр-
лан бўлимининг ходимлари-
дан Топшўлат Холиқов, Ша-
рофат Олтиев, Сайёра Ҳам-
роева, тарозибонлардан Шу-
кур Абдуллаев, Тўра Ман-
суровлар беминнат хизмат
кўрсатишапти. Ҳатто, Чи-
роқчи, Деҳқонобод, Яқабоб,
Шахрисабз ва Китоб синга-
ри узоқ районларнинг аҳоли-
си ҳам тўйимли озуқа сотиб
олмоқда. Бу ердан кунига
аҳолига 150 тонна шелуха;
180—200 тоннадан қунжара
жўнатиляпти. Умуман, йил
бошлангандан бери аҳолига
6 минг тонна шелуха, 7000
тонна атрофида қунжара
сотилди.

— Жумҳуриятимиз Пре-
зидентининг аҳоли шахсий
хўжалигини молларга озу-
қа етказиб бериш ҳақидаги
Фармонидан кейин биз ҳам
ўз ишимизни қайта қўриб
олдик, — дейди корхона ди-
ректори Насибга Қўчқорова. —
Бундан аҳоли беҳад шод.
Шахсий хўжалигида чорва
молларини қўлайтираётган-
лар сонин анчага етди. Ния-
тимиз — бутун Қашқадарь
воҳаси аҳолисини озуқа би-
лан таъминлаш.

А. ТУЛАНОВ.

ҚАДИМ-қадимдан халқимиз кўпича кўча
маънода, баъзан қочирим сифатида «Узу-
мин» энг, боғини суриштирманг» дейди. Ле-
кин нафсилаларини айтганда, нега энди шинги-
лидан бол томиб турган узум қайси боғда-
ю, қайси соҳибкор қўли билан етиштирилганли-
гини суриштирмаслик керак?

...Яқинда пойтахтимизнинг Юнусобод даҳа-
сида яшайдиган дўстимниқига тўйга бордим.
Дастурхон шамалоқдек ясалган, Тўкин-со-
чин. Ҳамма нарсаси бор. Лекин рўпарамдаги
тақсимчада турган узум менинг диққатимни
тортиди. Доналари йирик-йирик, бир бош узум
салкам икки кило келади. Бир донасини оғиз-
га солдим, Карсиллаиди. Хўсайининг мазаси
ҳам зўр. Наҳд бол, дейсиз.

Хўш, дўстим бу узумни қаердан олдикин?
Бозорданми? Йўқ. Чунки узумга гард юкма-
ган, уринмаган. Дўконда эса бундай маҳсулот
булавермайди. Ҳа, топдим, бирон қариндоши
олиб келтиргандир-да. Дўстимдан суриштир-
сам унисин ҳам, буниси ҳам эмас экан. Бу
неъматни қўшниси олиб чиқибди.

Менда эса қизилқич кучайди. Олтиндай то-
ланиб турган хўсайинларни етиштирган соҳиб-
корни кўргим, у билан суҳбатлашгим келди.
Шу мақсадда эртасигаёқ яна Юнусободга ра-
вона бўлдим. Йўлда эса ўйлаб борардим: ким
экан ўша тотли узум соҳибкори. Балки унинг
ҳам орзу-ўйлари, ташвишлари бордир. Тағин
ўша киши бўлмасин?

...Осимга тушди. Май қуёши чарақлаб тур-
ган кўнларнинг бирида бизнинг хонамизга бир
мўйсифид кириб келганди. У ҳаяжонланарди.

УЗУМИНИ ЕНГ, БОҒИНИ СУРИШТИРИНГ

Тошкент районидagi Ильич номи колхоз
соҳибкори Қодир Мўминов суратига чизилгар

Биз уни аввалига оддий шикоятчилардан би-
ри бўлса керак, деб ўйладик.

БАЛАНД бўйли, қорачадан келган, атроф-
теваракка тийрак назар солувчи, олтиш-
олтиш бешлардаги сергайрат киши бизга
хаёт қийинчиликлари ҳақида гапиргани йўқ.
Аксинча, халқимиз дастурхонини тўкин қи-
лиш, унинг турмуш фаровонлигини яхшилаш
ҳақида гапирди. Бугунги кунда олимлар, деҳ-
қончилик саноатининг мутасаддилари, айрим
раҳбарлар янгиликларни чуқур англаб етма-
ётганликлари, баъзилари эса тараққиётга би-
лар-билмас тўсиқ бўлаётганликлари ҳақида
тўқинлашиб, куюниб сўзлади.

— Мен бу ерга ўз ҳузув-ҳаловатимни ўй-
лаб келдим, — деганди ўшанда у. — Ях-
шигина пенсия олам. Бола-чақаларим ўй-
лойли. Ҳеч кимдан кам жойим йўқ. Лекин
мени бир муаммо қийнайди. У ҳам бўлса, кўп
йиллардан бери ўтказётган тажрибаларим
оммалаштирилмапти. Ахир, менинг тажриба-
м сув камчил ерларда, қир-адирларда узумчи-
ликини ривожлантиришга ёрдам беради-ку?..

...Ўйлаганимдек бўлиб чиқди. Тасодифни
қаранг, эшикни худди ўша кишининг ўзи очди.
Мана, Қодир ақанинг ҳовлиси. Кириб кели-
шимиз билан кўзимиз баланд сўраларга туш-
ди. Бир текис таралган ток-навларга шигил-
тирил узум. Дастлаб кўзимиз тушганида баян-
ширэй навли узум экан. Атиги бир түп бўлса
ҳам ҳосили бирам бўлиб берибдики. Чамала-
сак, бир тоннадан ошади. Нарироқда эса
хўсайин, ҳасайин, тоифа... Эҳ-ҳе, қанча.

Қадимдан қишлоқ кишининг қанчалик
уддабуронлигига миришкорлигини билмоқчи
бўлсанг, унинг томорқасига назар сол, деган
нақл бор. Қодир ақанинг томорқаси эса жан-
натга қийсалгудек. Бир қарич ер бекор қол-
маган, ҳаммаёқда мевали дараклар, сабзавот
ва ошқуқлар. Қўрада эса икки сигир, икки
бўзоқ.

— Оғзимиз оқариб қолди, — дейди Қодир
ақа. — Яқинда инкаласи ҳам бўзоқларди. Эн-
ди дўкон ёки бозордан сут маҳсулотлари со-
тиб олишимизга эҳтиёж қолмади. Билансими,
агар жумҳуриятимиздаги барча қишлоқ меҳ-
натқашлари ўз томорқаларидан умумли фой-
далансалар, қўй-мол боқсалар дастурхонимиз
янада тўқинлашарди.

Ҳовли қанчалик тароватли, мевали дарак-
ларга бой бўлмасин бизни Қодир ақанинг бо-
ғи қизиқтирарди. Хўш, Қодир ақа колхоздаги
боғига қандай қараркин? Балки у ердаги ток-
лар бунчалик амасдир? Биз ана шундай хаёл-
лар билан узумзорга етиб келдик.

Токзорни кўргач, шубҳаларимиз ноўрин
эканимизга қаноат ҳосил қилдик. Бир текис
экилган токлар бетон устулардаги симбагаз-
ларга тортилган. Ортиқча навалар, санбалар
қўйилмади. Сифатли хомтоқ қилинган. Нав-
даларда шигил-шигил узум.

Одатда қўпчилик боғбонлар токларни гул-
лаб, узум гўралар пайдо бўлгач хомтоқ қи-
лашади. Бу ерда эса... Савол назари билан қар-
аганимизни сезган Қодир ақа изох берди:

— Токларни апрелнинг сўнги кунларигача
хомтоқ қилганмиз. Чунки узум гулламасдан
аввал дастлабки хомтоқ ўтказилса, кўп нараса-
дан ютиш мумкин. Масалан, бунда ҳали ба-
қилар қўнайиб улгурмаган бўлади. Гуллаб,
гўра пайдо бўлгач эса, бақилар қўнайиб чал-
кашиб кетади. Бундай пайтда хомтоқ қилинса,
анчагина узум гўраларини ҳам бой бериб қў-
йиш мумкин. Энг мумкин, бу иш эрта бажар-
илганда узум сифатли, йирик-йирик бўлади.
Кўриб турганингиздек, мана шу токлар кўн-
лабда яхши хомтоқ қилинган учун узумзор-
га шира тушгани йўқ. Шу ўринда яна бир
нарсани айтиб ўтишим керак: Бу — токии кўзда
кесиш масаласи. Айрим олимлар-у, мутахас-
сислар ток кесаётганда ҳар түпда 180—200
тадан кўз қолдириш керак, деб тавсия қи-
ладилар. Менимча, 80—90 та кўз қолдирилса
кифой. Ортиқчаси зарарли. Чунки, шунча
навдага озуқа етказиб беришга зағнинг қуд-
рати, кучи етмай қолади. Оқибатда ҳосил се-
роб бўлгани билан майда, шираси кам, қўрим-
сиз бўлади. Қолаверса истеъмолчи дастурхо-
нига етмай бўзлади.

СОҲИБКОР бу гапларни осмондан олиб
айтаётгани йўқ. Булар кўп йиллик тиним-
сиз изланишлар, катта тажриба маҳсули. Ҳа,
Қодир Мўминов узоқ йиллар «Ўзбекистон»
ССР 50 йиллиги колхозда хизмат қилди.
Кейинчалик шу колхознинг машхур раиси,
Социалистик Меҳнат Қаҳрамони марҳум Тур-
ғун Мирзаев ташаббуси билан токзор этагиди-
га тепаликни ўзлаштиришга киришди. Унинг

баландлиги 15—20 метр келар, атрофлари
эса ўйим-чўқур жарлик ва тўқайзор эди.
Мана шу уч гектарлик ерлар ўзлаштирилиб,
токзор яратилса борми! Бу намида 30—40
тонна сершира узум дегани.

Еш, сергайрат соҳибкор ўз ёнига беш-олти
нафар колхозчини олиб, ишга астойдил ки-
ришди. У бошқик жамоа жарликларга ток
қалмчалари экишди. Токлар асосан қадимий
анъана бўйича яъни ханжувор усулида экил-
ди. Бу усулда аввало яхшилаб чуқур қавла-
нади. Кейин унга гўнг солинади. Шундан
сўнггина сув қуйилиб, ниҳол ўтказилади. Бу
усулнинг афзаллиги шундаки, токлар тезда
амал олиб, гуркираб ривожланади. Атиги ик-
ки-уч йил ичида ҳосилга қиради. Бир вақт-
лар ўзбек деҳқонлари ана шу усулда поми-
дор, поллиз экинлари ва мевали даракларни
экиб, мўл-ҳосил олишарди. Минерал ўғитлар
ишлатишга ҳожат қолмасди.

Ана шу усул билан уч-тўрт йил ичида бар-
ча майдонда токзор бунёдга келди. Ҳосил-
дорлик ҳам ёмон бўлгани йўқ. Қодир Мўми-
нов бошқик жамоа ҳар гектар ердан 25—30
тоннадан ҳосил териб топира бошлади. Ет-
миш биринчи йилда эса район соҳибкорлари
ўртасидаги мусобақада голиб чиқди. Унга му-
нофот тариқасида «Волга» ениди автомашина-
си берилди. Кейинчалик эса унинг ютуқлари-
ни кўролмайдиган, ичи қора одамлар пайдо
бўлди. Бундан ранжиб юрган чоғларида Қи-
зил Байроқ орденли Туркистон ҳарбий округи
ёрдамчи хўжалигини обод қилишга таклиф
этиб қилишди.

Меҳнатқаш инсон ҳар қаерда қадрли, де-
ганларидек, қисқа муддатда бу ерда ҳам қўп-
чилик ҳўрмагача сазовор бўлди. Ўз-ўзидан
маъдуми, бундай ҳўрма-этиборга эришиш
осонлигига насиб этмади. Тинимсиз меҳнат
қилди. Турли ток қалмчаларини экиб қўлай-
тирди. Қарабоски ажойиб бог вужудга келди.
Уша пайтларда Ильич номи колхозда бог-
дорчилик ва узумчилик соҳасида анча қоли-
қик кесага келганди. Ишчи кучи етарли эди-у,
тажрибали қўллар оз эди. Колхоз бошқару-
видигар шу ҳақида узоқ бош қотиришиб, Қодир
Мўминовни хўжаликка таклиф этишга қарор
қилишди. Ушанда колхоз раиси Саъдулла
Ҳафизуллаев унга бундай деи мурожаат қи-
лди:

— Қодир ақа, колхозимизда ерлар кўп.
Сиздек қўли гўл, ер билан тиллашадиган,
унинг қувватини ошириб, мўл ҳосил оладиган
одамлар зарур. Агар шу жойларда ҳам бог
яратсангиз бутун халқ сиздан миннатдор бў-
ларди.

Таклиф Қодир ақага ва унинг завжаси Ўл-
мас аяга маъъул келди. Шундан сўн гўққиз
нафар ҳамшира билан бригада тўзиб, сак-
киз гектар ерда токзор бунёд этишди. Еш ток
қалмчалари ўзини тўтиб олгунча, ерининг
узмин бекор ўтказмаслик мақсадида қатор
ораларига помидор экишди. Астойдил қилин-
ган меҳнат тўфайли помидор ҳам бирам бўлиб
бердики. Ҳар гектар ердан 35 тоннадан ҳосил
олинди.

Кейинчалик Қодир ақа икки гектар ерни
оиласи билан пудратга олди. Оила, яъни зве-
но аъзолари Ўлмас ая, Ўғиллари Абдуманноп,
Абдурашид, Абдукарим, келинлари Ўлмасой
Арофат ва Эркиноя шу богда меҳнат қилиша-
ди. Уларнинг фидокорона меҳнати билан ҳар
йили мўл ҳосил олиб келинади.

ҚОДИР АҚА мана бир неча йил бўлдики,
оиласига тегишли токзорларни тажриба
майдонига айлантирган. У авваломбор бетон
устуларни ўрнатилган янгилик яратди.
Бугунги кунда жумҳуриятимизнинг аксарият
хўжаликларининг токзорларида бетон усту-
лар ва ток қаторлари оралиғи уч ярим-тўрт
метр. Шунини айтиш керакики, бунда қаторлар
оралигини юмшатиш учун трактор икки мар-
та ўтиши керак. Тракторчиқа эса атиги бир
марта ҳайдаб ўтгани учун ҳақ тўланади. Тур-
ган гапни, тракторчи пайкал ўртасини бир
мартагина ҳайдайди, холос. Марзаларга эса
плуг етмай қўйиб, бегона ўтлар зарар кўр-
майди, ҳосилдорликка ҳам путур етди. Қо-
дир ақа эса устуларни ва ток туллари ора-
лигини 2,5 метр атрофида қолдирган.

Айрим олимлар Қримда ёки Молдовада
сўралар ораси 5—5,5 метрни ташкил этади.
Бизда ҳеч бўлмаса 3,5—4 метр бўлиши ке-
рак, деган фикрда жумҳуриятимиздаги бар-
ча узумзорларни ана шундай бунёд этишнинг
таъсия этишди. Гўё сўралар ораси тор бўлса,
кўш нури етарли тушмасини. Узум сифати
тоқлар оралиғи қандай бўлишига эмас, балки
унга қандай шўлов беришга боғлиқ. Уша Қрим
ва Молдовада ҳаво ҳарорати биздагидан анча
паст. Шунинг учун ҳам уларда гектарлар
сирок.

Қодир ақа эса бизда ҳаво ҳарорати узум-
чилик учун айна қўлайлигини ҳисобга олиб,
қаторлар орасини атиги 2,5 метр қолдирди.
Бу усулнинг фойдаси шундаки, биринчидан
одатдаги усулда ҳар гектар ерда 900 түп кўч
тўлиб, бунда шунча майдонга 1200 ҳатто
1300 түп ток жойлаштириш мумкин. Демак
ҳар түрт гектар токзорнинг бир гектари тежаб
қолинади. Бошқача айтганда, түрт гектар ер-
дан олиннадиган ҳосилни уч гектар жойдан
олиш мумкин. Агар уни район, вилоят, жум-
ҳурият миқёсида жорий этилса-чи? Ахир,
мингалаб гектар токзор майдонлари тежаб қо-
линади ёки шу ерларда қўшимча токзорлар
яратиб имконияти вужудга келади. Энди қар-
торлар ораси тор бўлса, кўш нури тушмайди,
шамол ўтмайди, деган гапга келсак, юко-
рида айтилганидек, ток навалари сийрак
бўлса, кўш нури ҳам, шамол ҳам бемалол
тегаверди.

Соҳибкор ўзининг энг муҳим тажрибасини
бундан беш йил аввал бошлади. Бунга 1985
йилдаги қўнғилсиз воқеалар сабаб бўлди.
Ушанда узумчиликка бўлган муносабат ўз-
гарганди. Партия ва ҳўкуматимизнинг ички-
ликбозликка қарши курашини қулайтириш тў-
рисидаги қарорига асосан винобод узум на-
вларини олиб ташлаб, ўрнига хўраки навлар-
ни қўлайтириш вазифаси қўйилди. Бироқ
жумҳуриятимизнинг қўпгина хўжаликларида
бу қарорни бажаришга бир ёқлама киришил-

ди. Айрим раҳбарлар юқоридан айтилди-ку,
деб ҳосилдор боғларни тағутги билан қўпо-
риб ташлаш ҳақида буйруқ беришди. Оқибатда
серғайиб боғларимизнинг аяқсидан жудо бўл-
дик.

Қодир ақа эса масалалар бундай кўр-қо-
на ёндашишга қарши эди. Шунинг учун у
винобод узум навларини хўраки навлар бил-
ан алмаштиришни секин-аста, босқичма-бос-
қич амалга ошириш ҳақида таклиф қилди.
Лекин хўжалик раҳбарлари бунга қўншима-
ди. Натияжада колхоздаги 30 гектарлик ток-
зор бутунлай қўпорилиди. Энди бу ишнинг ик-
тисодий зарарини бир чамалаб қўрайлик. Ўз-
ўзидан матълумки, токлар қўпорилгандан сўнг
бетон устуларга симлар ҳам олиб ташланди.
Кам деганда устуларнинг 30 фоизи ва сим-
багазларнинг жами илдан чиқди. Агар бир
гектар ерга 550—600 бетон устуни кетишини,
унинг ҳар бири 4 сўмдан туршини, ана шу
майдонга 21 тонна сим тортилганлигини на-
зарда тутсак, қанчалик катта зарар қўрил-
ганлиғи ойдинлашади. Айтилик 1 гектар ток-
зор бор. Ана шу токзорда 40 қаторда узум
етиштирилади. Ҳар бир қаторда 33 түпдан
ток ўсади. Демак, 1 гектар ерда қариб 1300
түп ток мавжуд. Агар уларнинг ҳаммаси қў-
пориб ташланиб, янгилари экилса, 4-5 йил мо-
байнида улар ҳосилга киришини кутиб ўти-
ришга мажбур бўлинади.

ТАЖРИВАКОР соҳибкор эса исрофгар-
чилик, ортиқча меҳнат, сарф-харажатлар-
га йўл қўйилмайдиган усулни ўйлаб топди.
Хўш, унинг моҳияти нимада? Бу саволга со-
ҳибкор қўйидагича жавоб қайтарди:

— Маҳсулот топиришни тўхтатмай ту-
риб, токзорни янгилашнинг йўли осон. Авва-
ло ҳар беш қаторнинг ўртасидаги бир қатор
токлар олиб ташланади. Бушаган ерлар чу-
қур қилиб ҳайдалади. Сўнгга ҳар юз метр
оралиққа аввало ўз жойида қолдиришни мўл-
жаллаб 30 түп кўчат экилади. Кўчатлар ора-
сидаги жойларнинг икки четига иккитасини
ўнган, иккитасини чапта қилишди, яна 4 та
ниҳол ўтказилади. Яхши парвартиш қилинган
бу кўчатлардан олинган навалар 5 санти-
метрдан қолдириб қирқилади. Баҳорда эса
асосий тулларда бир неча лабақли навалар
қолдирилади. Кейинги тулларда эса биттадан
навда ўстирилади. Кўзга бориб бу навалар
узунлиги 7—8 метрга етади. Шунда ўнг то-
монга иккита, чап томонга иккита чуқурлиғи
ярим метрли ариқча қазилади. Қўшимча тул-
ларнинг навалари чуқурга ётқизилиб, бири-
нинг учи иккинчи қатордан, иккинчисининг
учи эса учинчи қатордан қинқилиб, охири
кўзи ер билан баробар қилиб қўйилади. Бу-
лар кейинги йилиёқ бир икки бошдан узум
беради. Шундагина эски ток туллариини қў-
пориб жўнатиш, ҳам маҳсулот олишни тўх-
тамаслик таъминланади.

